

Jan Kasprowicz, syn Piotra i Józefy z Kloftów, urodził się 12 grudnia 1860 roku w Szymborzu pod Inowrocławiem, zmarł 1 sierpnia 1926 roku w Poroninie. W 1870 r. rozpoczął edukację w pruskim gimnazjum w Inowrocławiu. Od 1874 r. Jan Kasprowicz należał do zakonspirowanego Towarzystwa Filomackiego im. Wincentego Pola. Z 1877 r. pochodzą pierwsze jego utwory. W 1878 r. poznański „Lech” wydrukował pierwszy sonet przyszłego poety pt. „Poranek”, a w 1882 r. warszawskie „Kłosy”, dzięki protekcji Józefa Ignacego Kraszewskiego, opublikowały parę wierszy z podpisem Jan K. Poeta używał też pseudonimów Franciszek Szyba i Piotr Huta. Dopiero w 1885 r. petersburski „Kraj” wprowadził do świadomości czytelników nowe nazwisko – Jan Kasprowicz. Przyszły dramaturg, tłumacz i krytyk literacki maturę uzyskał w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu a następnie studiował w Lipsku, Wrocławiu i Lwowie. W Lipsku nawiązał kontakt z działaczami socjalistycznymi, w krąg których wprowadził go Ludwik Krzywicki. Od 1885 r. rozpoczął systematyczną działalność publicystyczną z myślą o przyszłym zawodzie – dziennikarstwie lub pracy naukowej na uniwersytecie. Pisywał korespondencje z ziem pruskich do warszawskiego „Przeglądu Tygodniowego” i lwowskiego „Przeglądu Społecznego” oraz publikował swoje wiersze. Za sprzyjanie socjalistom został aresztowany (17 XI 1887 r.) i osadzony w więzieniu we Wrocławiu, które opuścił 15 V 1888 r. Epizod wrocławski zakończył się relegowaniem z uniwersytetu. Przy pomocy Bolesława Wysłoucha, redaktora naczelnego „Kuriera Lwowskiego”, w grudniu 1888 r. został stałym współpracownikiem tej gazety i zamieszkał we Lwowie. Od 1902 r. pracował w „Słowie Polskim”, gdzie redagował dodatek literacki. W 1904 r. doktoryzował się na podstawie rozprawy „Liryka Teofila Lenartowicza” drukowanej w „Pamiętniku Literackim”. W 1908 r. otrzymał specjalnie dla niego utworzoną, katedrę literatury porównawczej, a w latach 1921-22 był rektorem lwowskiego uniwersytetu.

W twórczości Jana Kasprowicza wyróżnić można etapy, w których powstawały utwory o zróżnicowanej tematyce i oparte na odmiennych przekonaniach i poglądach poety.

W pierwszych utworach poetyckich ukazał naturalistyczne obrazy ludowe, od poezji silnie zabarwionej społecznie, lirykę refleksyjno-filozoficzną do tonu prometejskiego, stając się, jako autor hymnów, czołowym poetą Młodej Polski. W dramacie usiłował odnowić prymitywną formę misterium a w miarę rozwoju swej twórczości coraz wyżej wznosił się na postawę moralno-religijną, wyprzedzając późniejsze odrodzenie prądów etycznych w literaturze i europejskim ruchu umysłowym. Pod względem formalnym twórczość Jana Kasprowicza odznacza się bogactwem rytmiki, różnorodnością poetyckiego kształtu i żywiołowością natchnienia. W różnych okresach swego życia Jan Kasprowicz dawał wyraz swej miłości do stron rodzinnych. Młodzieńcze utwory („Wieczór nad Gopłem”, „Poranek”), naturalistyczne obrazki i gawędy, realistyczne poematy („Wojtek Skiba”), oraz modernistyczne hymny („Salve Regina”, „Ginącemu światu”), utrwaliły w kształcie obrazu poetyckiego wizję ziemi kujawskiej, która go nigdy nie opuszczała. Powrót Jana Kasprowicza do wspomnień dzieciństwa przejawia się w impresjach ze zbioru prozy poetyckiej „O bohaterskim koniu i walącym się domu”. Najpiękniejsze wiersze kujawskie napisał podczas pobytu w Szymborzu w 1910 r.: „Niedawno wyszedłem o świecie i „Pamiętam te piosenki nad wodą. Ostatnim wspomnieniem Kujaw jest wiersz „Matka” zamieszczony w tomiku „Mój świat” (1926). Punktem wyjścia dla artystycznej materii u Jana z Szymborza była niewątpliwie ludowa wyobraźnia poety. Związek z Kujawami podkreślał wiernością wobec tego środowiska, wobec jego języka, obrazowania, obyczajów i ustawiczną penetracją swojego wizerunku z dzieciństwa przechowywanego głęboko w sercu. Ostatni raz przybył poeta na Kujawy w 1923 r. Inowrocławianie zgotowali mu entuzjastyczne przyjęcie. Zwiedził wówczas szkołę wydziałową, seminarium nauczycielskie, odwiedził też gimnazjum, w którym się uczył. Jego pierwszą żoną była Teodozja Szymańska. Zawarł z nią ślub cywilny we Wrocławiu. Małżeństwo zakończyło się rozwodem. Drugą żoną Jadwigę z Gąssowskich, córkę austriackiego urzędnika kolejowego w Krakowie, poślubił 7 stycznia 1893 r., z tego małżeństwa pozostały dwie córki: Janina Małaczyńska i Anna Jarocka. Jadwiga Gąssowska rozeszła się z nim i wyszła za Stanisława Przybyszewskiego. Trzecie małżeństwo Kasprowicza

zawarł we wrześniu 1911r. w Dreźnie w kościele protestanckim z Rosjanką Marią Bunin , córką carskiego generała Wiktora i Marii Andersonów. Małżeństwo to było bezdzietne. Dom, w którym się urodził Jan Kasprowicz nie istnieje z powodu pożaru w 1916 r. W Szymborzu znajduje się jednak budynek wybudowany przy finansowym udziale Jana Kasprowicza. Budynek, w którym zamieszkała jego siostra Anna Roliradowa wybudowany został na ziemi, którą Kasprowicz otrzymał w spadku po matce. W 1927 r. Anna Roliradowa otworzyła w tym domu Izbę Kasprowiczowską. W Inowrocławiu jest kilka obiektów związanych z pobytem poety. m. in. kościół Św. Mikołaja - parafia Jana Kasprowicza, budynek szkoły, w której uczył się Jan Kasprowicz - obecnie liceum nazwane jego imieniem. Ostatnie lata życia (od 1923 r.) spędził Jan Kasprowicz w Zakopanem w wili „Harenda”. Poeta zmarł tam 1 sierpnia 1926 r. Od skromnej chaty w Szymborzu do togi rektorskiej była to niezwykła droga i niezwykła kariera. Wielkie zdolności i wytrwałość w pracy, głęboka miłość do ludu i do ziemi ojczystej złożyły się na tę drogę i wielkość Jana Kasprowicza. 7 września 1930 r. odsłonięto w Inowrocławiu pomnik Jana Kasprowicza zniszczony we wrześniu 1939 r. Nowy pomnik odsłonięto 31 lipca 1966 r. u zbiegu ulic Solankowej, Grodzkiej i Staszica. W 1956 r. na mocy uchwały Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Inowrocławiu, w 30 rocznicę śmierci Jana Kasprowicza, Biblioteka Miejska w Inowrocławiu otrzymała imię wielkiego syna Kujaw.

<https://www.jan-kasprowicz.bmino.pl/wp-content/uploads/2013/03/jan-kasprowicz-deepstory.mp4>